

Enkele tips tijdens het drinken en eten

- ▲ Zorg voor een rustige omgeving zonder al te veel afleiding.
- ▲ Vermijd praten tijdens het eten.
- ▲ Eet langzaam en neem pas een nieuwe hap of slok wanneer de vorige volledig is weggeslikt.
- ▲ Slik na een hap of slok nogmaals je speeksel weg. Zo voorkom je dat er resten achterblijven in de keel.
- ▲ Vermijd prikkelende dranken en droog of kruimelig voedsel.
- ▲ Hoest goed door als je je verslikt.

Als er een slikprobleem wordt vastgesteld, kan de logopedist voor zowel de onderzoeken als eventuele therapie terugbetaling aanvragen bij je ziekenfonds, aangezien logopedie momenteel niet standaard in het terugbetalingspakket zit.

Contact

Radiotherapeut-oncologen

Prof. dr. Frédéric Duprez
Dr. Sarah Deschuymer
T +32 (0)9 332 30 15

Logopedie

Margot Baudalet
Neus-, keel- en oorheelkunde
margot.baudalet@uzgent.be
T +32 (0)9 332 30 15

vu.: Eric Mortier, gedelegeerd bestuurder UZ Gent, C. Heymanslaan 10, 9000 Gent – oktober 2023 – Versie 01 – Art. 358765

Radiotherapie-oncologie

Ingang 98, route 980
T +32 (0)9 332 30 15
www.uzgent.be/radiotherapie-oncologie

Neus-, keel- en oorziekten, gelaats- en halschirurgie

Ingang 69, route 690
T +32 (0)9 332 23 32 (van 8 tot 17 uur)
E nko@uzgent.be
www.uzgent.be/nko

Deze brochure werd enkel ontwikkeld voor gebruik binnen het UZ Gent.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het UZ Gent.

Universitair Ziekenhuis Gent
C. Heymanslaan 10 | B 9000 Gent
T +32 (0)9 332 21 11 | E info@uzgent.be

www.uzgent.be

Volg ons op

SLIKPROBLEMEN

TIJDENS EN
NA RADIOTHERAPIE

SLIKPROBLEMEN TIJDENS EN NA RADIOTHERAPIE

Radiotherapie is een behandeling waarbij ioniserende straling wordt gebruikt die de cellen beschadigt en uiteindelijk vernietigt. Naast de kankercellen worden ook gezonde cellen aangetast. Afhankelijk van de bestraalde regio kan je nevenwerkingen krijgen. Een slikstoornis, of dysfagie, is daar een van.

Deze brochure geeft algemene informatie over de aandoening en wat we eraan kunnen doen. Het is een aanvulling op het gesprek met je zorgverlener, die je informatie kan geven specifiek voor jouw situatie.

Hoe verloopt het slikken?

Normaal slikken verloopt in 3 fasen.

Tijdens **de eerste fase** kauw je het voedsel (of de vloeistof) in de mond, waar het zich mengt met speeksel en een samenhangende massa vormt. Een op- en achterwaartse beweging van de tong duwt de massa naar de keelholte.

Op dat moment wordt de slikreflex uitgelokt en start **de tweede fase** van het slikken. Hier werken verschillende mechanismen om efficiënt en veilig te kunnen slikken. Verschillende spiergroepen, zoals de tong-, mondbodem- en keelspiers, trekken samen om de massa naar de slokdarm te duwen. Daarbij is het belangrijk dat de luchtweg wordt afgesloten om verslikken te voorkomen. Verschillende spiergroepen, namelijk de stembanden en het strottenklepje, zorgen voor die afsluiting, waardoor de massa op een veilige manier via de keelholte naar de slokdarm geleid wordt.

De derde fase van het slikken start wanneer de massa in de slokdarm terecht komt. Daarvoor opent de slokdarm (want in rust is die gesloten) en de slokdarmbewegingen duwen de massa verder naar de maag.

Wat is een slikprobleem?

Bij een slikprobleem of dysfagie is de werking van spieren of zenuwen die een rol spelen bij een van de drie slikfasen verstoord. Daardoor kunnen er problemen ontstaan bij de efficiëntie of veiligheid van het slikken.

Symptomen zijn onder andere dat drank of voedsel moeilijk kan passeren, dat voedselresten achterblijven in de mond of keel, verslikken, enz. Slikproblemen kunnen jammer genoeg belangrijke medische en psychosociale gevolgen hebben, zoals ondervoeding, longontstekingen of angst en depressie. Dan heeft dysfagie een grote impact op de levenskwaliteit.

Hoe ontstaat een slikprobleem?

Een slikprobleem kan door verschillende redenen ontstaan, bv. neurologische aandoeningen zoals parkinson, het normale verouderingsproces, maar ook door aandoeningen in het hoofd- en halsgebied en medische behandelingen. Deze brochure focust zich op slikproblemen die ontstaan door een tumor in de hoofd- en halsregio of door de behandeling ervan.

Door bestraling kunnen wondjes en blaasjes in de mond- en keelholte ontstaan, wat zorgt voor een mondslijmvliesontsteking. De mond- en keelholte kan ook droger worden door het meebestralen van de speekselklieren. Ook fibrose is mogelijk. Daarbij verliezen weefsels hun elasticiteit door de bestraling en is er littekenvorming in bepaalde weefsels. Een combinatie van deze nevenwerkingen en een verlies aan spiermassa van de slikspieren kan leiden tot slikproblemen.

Slikproblemen verhelpen

Preventie

Aangezien de behandeling van slikproblemen uitdagend kan zijn, wordt de laatste jaren meer en meer gefocust op het voorkomen ervan.

Daarbij kan enerzijds de manier van bestralen een belangrijke rol spelen: de delen die van belang zijn bij het slikken worden zo veel mogelijk gespaard van de bestraling. Helaas is het onmogelijk om alle gezonde delen te sparen.

Anderzijds zijn preventieve slikoefeningen, zowel voor als tijdens de bestralingsweken, van groot belang. De logopedist speelt daarin een belangrijke rol en kan oefeningen voorschrijven om de slikspieren sterk (en mobiel) te houden.

Onderzoeken

Je arts of paramedisch zorgverlener (verpleegkundig consultant, diëtist, enz.) kan een afspraak inplannen bij de logopedist. Die stelt je enkele vragen stellen over je slikken en doet een klinische slikevaluatie waarbij je iets moet drinken en eten.

Indien nodig wordt ook een onderzoek bij de hoofd- en halschirurg of nko-arts ingepland om samen met de logopedist een FEES (flexibele endoscopische evaluatie van het slikken) te doen. Dat is een onderzoek waarbij de arts met een kleine camera (buisje) via de neus naar de keelholte kijkt terwijl je iets eet en drinkt.

Al deze resultaten worden samen met jou besproken en indien nodig wordt er therapie opgestart.

Compensatie- en revalidatietherapie

Tijdens of na de behandeling kunnen we het slikken proberen te verbeteren met logopedie. Er zijn compensatietechnieken zoals eenvoudige aanpassingen aan je houding of wat je eet, bv. dranken indikken of vaste voeding mixen.

Daarnaast kunnen we ook revalidatie opstarten om de kracht van de spieren die instaan voor het slikken te versterken en de beweeglijkheid van de structuren te verbeteren. Die technieken zorgen ervoor dat je beter kan slikken en zijn belangrijk om late gevolgen van de bestraling te voorkomen.